

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Krajské kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

16. ročník, školský rok 2023/24

Testové úlohy pre kategóriu E (7. ročník ZŠ a 2. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.* Uvedené hrady, zámky a kaštiele priradte k číslam na mape, ktoré určujú a zobrazujú ich približnú polohu. Do odpovedového hárka správne zapíšete iba kombináciu písmena a čísla.

a) Devín – hrad

b) Nitriansky hrad

c) Čabrad' – hrad

d) Kapušany – hrad

e) Lietava – hrad

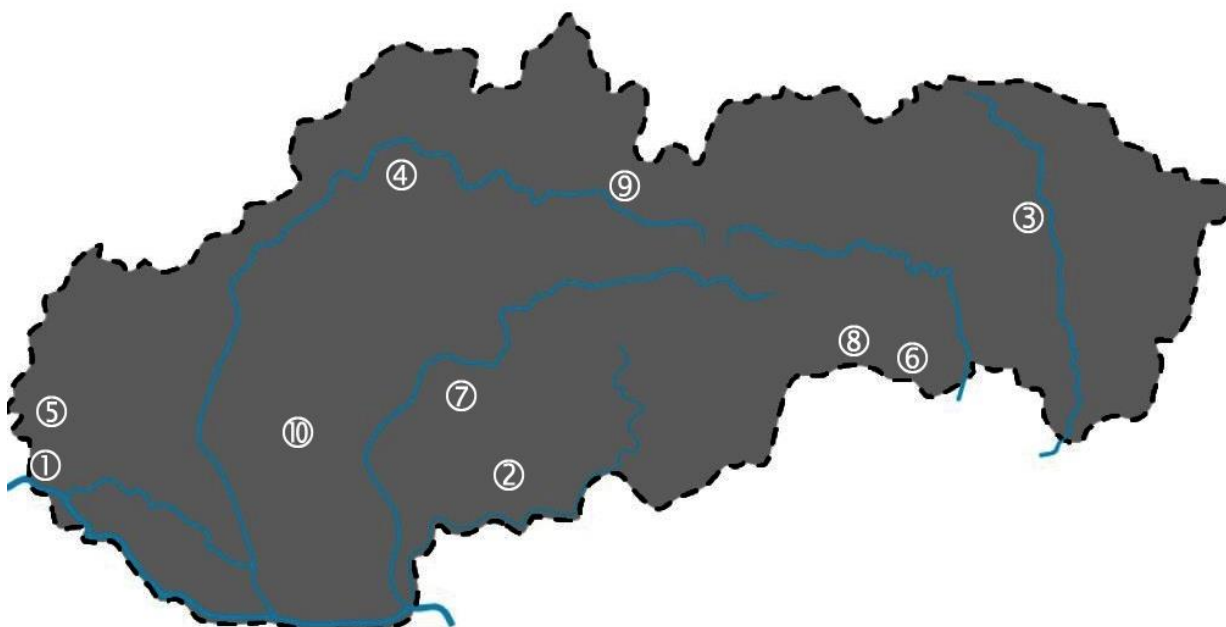
f) Liptovský Hrádok – hrad a kaštieľ

g) Banská Štiavnica – Starý zámok

h) Krásna Hôrka – hrad

ch) Pajštún – hrad,

i) Turniansky hrad

2.* Na obrázku vidíte pohľad na veľmi zaujímavú a netradičnú pevnostnú architektúru na Slovensku. Do odpovedového hárka správne zapíšete odpovede na nasledujúce otázky:

a) V ktorej obci sa stavba nachádza?

b) Pri ktorom väčšom meste sa obec nachádza?
Vyberte (správnu) odpoveď z týchto možností:

Trebišov, Trnava, Topoľčany

c) Ako takúto pevnostnú architektúru nazývame?
Vyberte (správnu) odpoveď z týchto možností:

bastión, tvrdza, donjon

3.* Podľa nasledujúcich indícií rozhodnite, o ktoré hrady alebo zámky ide. Správne ich zapíšte do odpoveďového hárka.

a) Určitú dobu patril Poľskému kráľovstvu, spoza jeho múrov sa podarilo utiecť Móricovi Beňovskému.

b) Kráľovské vojsko ho v roku 1312 – ešte pred bitkou pri Rozhanovciach – dobylo, neskôr bol obnovený rodom Kapiovcov.

c) Od roku 1720 až do roku 1945 patril rodu Erdődyovcov, ktorí ho výrazne prestavali; od roku 1951 až do 90-tych rokov 20. storočia slúžil ako výchovný ústav pre mládež.

d) Spomína sa už v Anonymovej kronike, neskôr ho dostal do daru Stibor zo Stiboríc.

e) Je postavený v blízkosti vrchu Zobor a aj v súčasnosti v ňom sídli biskupský úrad.

f) V jeho priestoroch bola postavená štvorapsidová rotunda (obrázok 1.)

a jeho najznámejší majiteľ bol označovaný aj ako „pán Váhu a Tatier“.

g) Na najvyššom mieste brala bola pozorovateľňa prístupná iba po strmých schodoch, do stredného hradu sa dalo dostať len cez tunel vysekaný v skale (obrázok 2.).

obrázok 1.

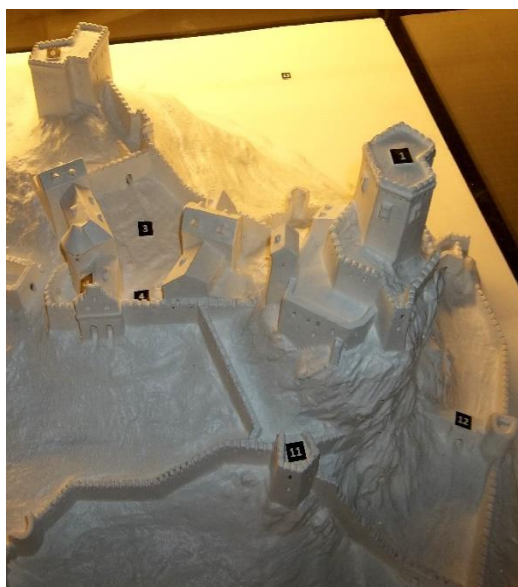

obrázok 2.

4.* Niekoľko pevnostných stavieb na Slovensku bolo postavených na sútoku dvoch riek. Vytvorte správne dvojice pevnostných stavieb a riek. Do odpoveďového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

a) Váh a Belá	1) Budatínsky hrad
b) Dunaj a Morava	2) Liptovský Hrádok
c) Váh a Kysuca	3) Devín – hrad

Maketu vzhľadu jedného z hradov, ešte pred jeho zničením, vidíte na obrázku. Do odpoveďového hárka zapíšte jeho názov.

5.* Pozorne si pozrite nasledujúce obrázky. Do odpoved'ového hárka zapíšte z ponúkaných možností iba tých šesť hradov/zámkov, ktoré sa na obrázkoch nenachádzajú.

Krásna Hôrka – hrad, Pajštún – hrad, Liptovský Hrádok – hrad a kaštieľ, Budmerice – kaštieľ, Trenčín – hrad, Turniansky hrad, Lietava – hrad, Ľubovniansky hrad, Smolenice – zámok, Lednica – hrad, Devín – hrad, Banská Štiavnica – Starý zámok

6.* Vyberte správnu možnosť dopĺňajúcu vetu a zapíšte ju do odpoved'ového hárka.

- a) V priestoroch viacerých pevnostných stavieb sa zachoval prevét. Týmto slovom označujeme: *východ/vstup, záchod, podchod.*
- b) V priestoroch Kapušianskeho hradu sa prevét *zachoval* alebo *nezachoval*?

7.* Z nasledujúcich možností pozorne vyčítajte informácie o hradoch, zámkoch a kaštieloch. Rozhodnite, či sú pravdivé. V odpovedovom hárku označte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Na Trenčianskom hrade je aj múzejná expozícia.
- b) Hrad Beckov nie je postavený na skalnom brale.
- c) Prevažujúcim stavebným slohom kaštieľa v Budmericiach je elektricizmus.
- d) Hrad Krásna Hôrka sa nenachádza v regióne Gemer.
- e) Hrad Kapušany sa nachádza v historickej oblasti Šariša.
- f) Rekonštrukcia Smolenického zámku bola ukončená až po druhej svetovej vojne.
- g) Starý zámok v Banskej Štiavnici vznikol aj na základe prestavby pôvodne barokového kostola.
- h) Na hrade Pajštún sa nachádzajú pôsobivé krakorce v podobe maskarónov.
- i) Turniansky hrad sa nachádza v oblasti Slovenského raja.
- j) Haličský zámok bol postavený na mieste stredovekého hradu.

8.* Ktoré z uvedených možností vystihujú postavenie poddaných v období stredoveku? Do odpovedového hárku zapíšte 4 písmená, ktoré označujú správne odpovede.

- a) obyčajní ľudia
- b) obyčajní ľudia, kňazi a mnísi
- c) neobmedzená možnosť sťahovania sa
- d) strata osobnej slobody
- e) povinnosť chrániť pána
- f) povinnosť platiť dane
- g) povinnosť pracovať

9.* Spomedzi uvedených možností vyberte štyri cnosti, ktoré sa očakávali od stredovekých rytierov. Do odpovedového hárku zapíšte len písmená označujúce správne možnosti.

- a) úcta k ženám
- b) vernosť povinnostiam
- c) pravdovravnosť
- d) rešpekt k vzdelaniu
- e) vernosť kresťanstvu
- f) milosrdenosť k nepriateľovi
- g) ochrana slabších

10. Pozorne si prečítajte nasledujúci text a do odpovedového hárku správne zapíšte chýbajúce informácie.

Naši slovanskí predkovia sa na území Slovenska usadili koncom ... **A** ... a začiatkom ... **B** ... storočia. Žili v obydliach čiastočne zapustených do zeme, ktoré nazývame ... **C** ... Ich keramika bola spočiatku hrubá, keďže ju vyrábali bez ... **D** ... kruhu. Poznáme ju aj pod názvom keramika ... **E** ... typu.

11. V druhej polovici 9. storočia nadobudla Veľká Morava podobu rozsiahlej ríše, ktorá si podmanila rozsiahle územia v strednej Európe. Z uvedených území vyberte tri, ktoré medzi ne nepatrili.

Zátisie, Povolžie, Visliansko, Čechy, Bulharsko, Lužice, Korutánsko

12. Do odpovedového hárku napíšte dnešné názvy troch najvýznamnejších centier Veľkej Moravy v rámci územia Slovenska, ktoré poznáme z dobových písomných prameňov. Pomôžte si aj prvým alebo posledným písmenom.

13. V súvislosti s literárnym dielom Proglas a jeho tvorcom vyberte správne odpovede z uvedených možností. Do odpovedového hárka zapíšete iba správnu kombináciu písmena a čísla.

a) Kto bol jeho autorom?

(1) Konštantín, (2) Metod, (3) Gorazd

b) Išlo o predslov k:

(1) zákonníku zostavenému na Veľkej Morave, (2) Starému zákonu preloženému do staroslovanského jazyka, (3) evanjeliám preloženým do staroslovanského jazyka

c) Ktorý panovník pozval tvorcu Proglasu na Veľkú Moravu?

(1) Mojmír I., (2) Rastislav, (3) Svätopluk I.

14. Vytvorte správne dvojice z mien panovníkov a udalostí, ktoré sa udiali počas ich vlády.

Do odpovedového hárka zapíšete len správnu kombináciu písmena a čísla.

a) Štefan I.	1) panovník, počas ktorého vlády vtrhli na územie Uhorska Tatári
b) Ondrej II.	2) uhorský kráľ, ktorý zrušil Nitrianske údelné kniežactvo
c) Ondrej III.	3) kráľ Uhorska, ktorý bol nútený vydať Zlatú bulu
d) Koloman	4) v čase jeho vlády bol palatínom Matúš Čák a silnela moc šľachty
e) Belo IV.	5) zaslúžil sa o kristianizáciu krajiny

15. V 13. storočí nastal aj na našom území rozvoj miest. Najstaršie známe (zachované) mestské privilégia, viažuce sa k územiu dnešného Slovenska, boli udelené Trnave. Odpovedzte na nasledujúce otázky.

- a) V ktorom roku získala Trnava mestské privilégia?
b) Ktoré tri z uvedených miest patria do skupiny najstarších doložených miest s udelenými výsadami (pred rokom 1250)?

Banská Štiavnica, Rožňava,
Krupina, Kremnica, Sabinov,
Starý Tekov

Na obrázku vidíte výrazne mladšie zobrazenie symbolu Trnavy.

16. **Pozorne si prečítajte tvrdenia o Žigmundovi Luxemburskom a rozhodnite, ktoré sú pravdivé a ktoré nepravdivé. V odpovedovom hárku označte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.**

- a) Okrem iného bol aj nemeckým kráľom a cisárom Svätej rímskej ríše nemeckého národa.
b) Bol najdlhšie vládnuším uhorským kráľom v stredoveku, keďže panoval až 60 rokov.
c) Zorganizoval križiacku výpravu proti Turkom.

17. Počas 15. storočia sa na uhorskom tróne vystriedali panovníci hneď zo štyroch panovníckych a šľachtických rodov. Do odpovedového hárka zapíšte správne poradie vlády uvedených panovníckych rodov.

Habsburgovci, Huňadyovci, Jagelovci, Luxemburgovci

18. Vyberte správnu možnosť dopĺňajúcu vetu a zapíšte ju do odpovedového hárka.

- a) Za miesto zrodu renesancie sa považuje *Pyrenejský, Balkánsky, Apeninský* polostrov.
- b) Do Uhorska sa renesancia dostala aj vďaka manželke Mateja Korvína, princeznej z mesta *Turín, Neapol, Rím*.
- c) Na obrázku vidíte jednu z najkrajších renesančných stavieb na Slovensku. Nachádza sa v *Bojniciach, Bytči, Bardejove*.

19. Pozorne si prečítajte text a do odpovedového hárka správne zapíšte chýbajúce slová.

Keď v roku 1453 Osmanská ríša ovládla ... **A** ... ríšu, zastavil sa obchod Európanov s viacerými ázijskými krajinami. Portugalci ako prví hľadali novú cestu do ... **B** ... Plávali na plachtenciach nazývaných ... **C** ... Napokon pri svojich cestách Európania objavili aj Ameriku. Španieli si podmanili ríšu Aztékov, ktorej prevažná časť sa nachádzala v dnešnom štáte ... **D** V Južnej Amerike ovládli aj ďalšiu významnú ríšu ... **E** ..., ktorá sa nachádzala aj na území dnešného štátu Peru.

20. Od roku 1517 sa šírila kritika katolíckej cirkvi pomocou nového vynálezu – kníhtlače. Do odpovedového hárka správne zapíšte:

- a) meno a priezvisko reformátora, ktorý pripravil 95 téz a vyjadril v nich svoj názor na to, čo je v cirkvi zlé,
- b) meno pápeža, ktorý zvolal cirkevný koncil v roku 1545 a ten reagoval katolíckou reformou, označovanou aj protireformácia.

21. Pozorne si prečítajte text a do odpovedového hárka správne zapíšte chýbajúce slová.

V priebehu 17. storočia sa vo väčšine európskych štátov zmenil systém vlády, pretože šľachta strácala svoj vplyv. Panovník preto začínal vládnuť ... **A** ... Vo Francúzsku bol toho príkladom ... **B**..., označovaný ako „kráľ slnko“. Len v Nizozemsku a v ostrovnej krajine ... **C** ... takýto systém vlády odmietli.

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský
Recenzentka: Mgr. Anna Žideková

Fotografie: Miroslav Papaj, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský
Vydal: NIVaM, 2024 a Slovenská komisia Dejepisnej olympiády